

**REALIZACJA ZADAŃ
WYNIKAJĄCYCH Z KONWENCJI SZTOKHOLMSKIEJ
W SPRAWIE TRWAŁYCH ZANIECZYSZCZEŃ
ORGANICZNYCH**

Opracowanie informacji na temat procedury nominowania substancji jako TZO (w związku z POPRC)

**Ministerstwo
Klimatu i Środowiska**

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zamówienie Ministerstwa Klimatu

WARSZAWA, październik 2020 r.

1 Wprowadzenie

Każda ze stron Konwencji sztokholmskiej ma możliwość złożenia do Sekretariatu Konwencji wniosku o włączenie do Konwencji nowej substancji (art. 8). Wniosek powinien być przygotowany zgodnie z wymaganiami opisanymi w załączniku D do Konwencji. Sekretariat Konwencji sprawdza wniosek pod względem formalnym, a następnie, w przypadku pozytywnego rozpatrzenia, przekazuje go Komitetowi d/s Przeglądu Trwałych Zanieczyszczeń Organicznych (POPRC, ang. *Persistent Organic Pollutants Review Committee*). Komitet POPRC, w wyniku przeprowadzonych prac i konsultacji, przygotowuje rekomendację odnośnie włączenia, lub nie, danej substancji do załącznika lub załączników do Konwencji. Cała procedura włączania substancji została opisana w art. 8 Konwencji i przedstawiona na rysunku 1.

Obecnie w Komitecie POPRC pracuje 31 członków, będących ekspertami rządowymi z zakresu oceny lub zarządzania chemikaliami, w tym z państw Afryki i państw Azji i Pacyfiku 8 ekspertów, z państw Europy Środkowej i Wschodniej 3 ekspertów (w tym ekspert z Polski), z państw Ameryki Łacińskiej i Karaibów 5 ekspertów oraz z krajów Europy Zachodniej i innych 7 ekspertów¹. Dotychczas (stan na dzień 28.09.2020) odbyło się 16 posiedzeń członków Komitetu. Dla ułatwienia stronom Konwencji i obserwatorom aktywnego udziału w prowadzonych przez siebie pracach, Komitet opracował przewodnik (*Handbook for effective participation in the POPs Review Committee under the Stockholm Convention; 2009*²), zawierający szczegółowe wyjaśnienia odnośnie nominowania ekspertów do Komitetu, ich obowiązków, etapów oceny substancji kandydackiej i informacji zbieranych na poszczególnych etapach procedowania wniosku.

Pierwotny tekst Konwencji sztokholmskiej został podpisany 22 – 23 maja 2001 roku w Sztokholmie³. Konwencja weszła w życie 17 maja 2004 roku i wówczas obejmowała 12 substancji. Od tamtej pory, w wyniku zakończonej pozytywnie procedury nominowania, lista substancji wymienionych w załącznikach do Konwencji znacznie się powiększyła:

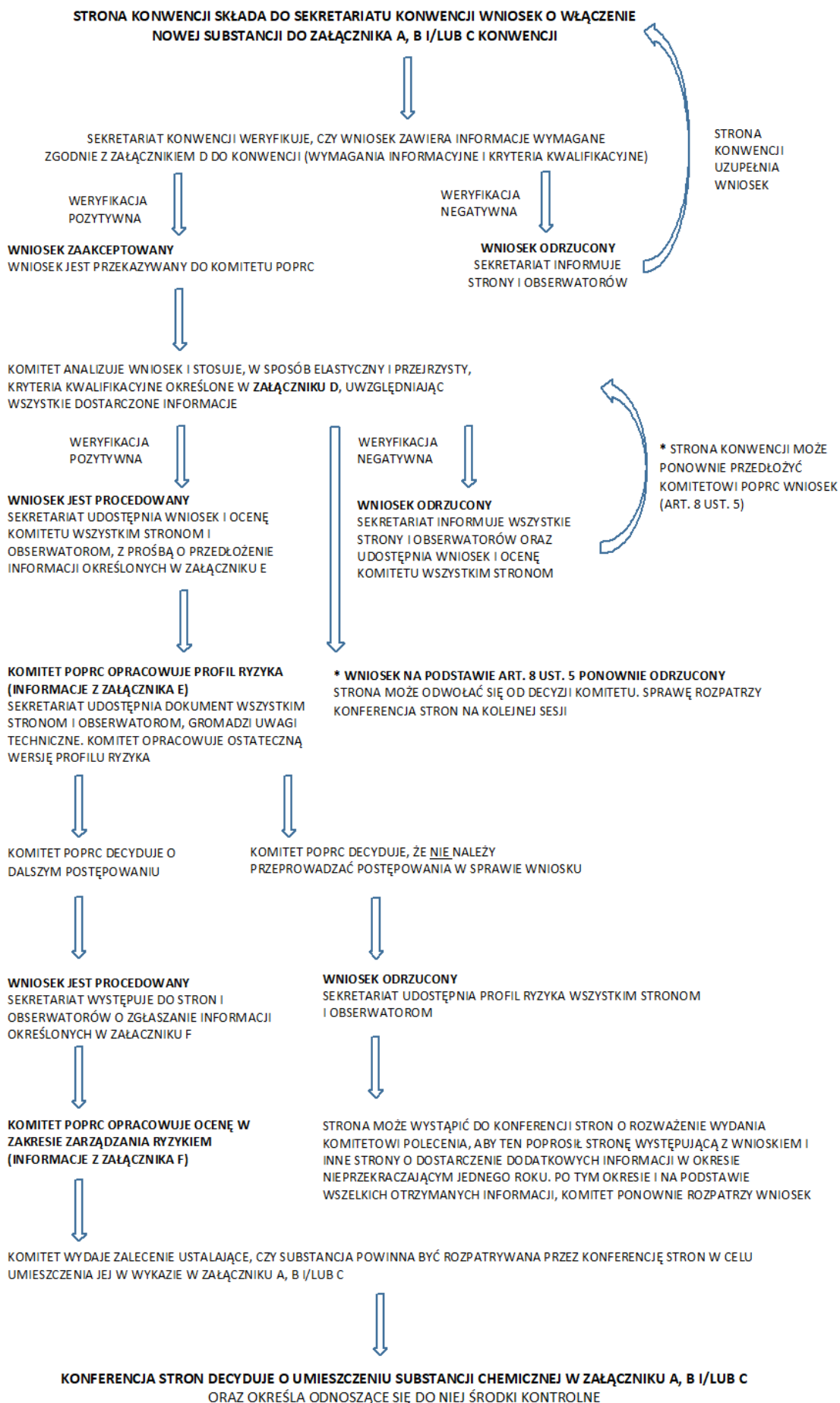
- do załącznika A *Eliminacja* włączono 26 substancji: aldryna, chlordan, chlordekon, chloroalkany C₁₀₋₁₃ (krótkołańcuchowe chlorowane parafiny), eter dekabromodifenyłowy (mieszanina handlowa), dikofol, dieldryna, techniczny endosulfan i jego izomery, endryna, Heptachlor, heksabromobifenyl, heksabromocykłododekan, etery heksa- i heptabromodifenyłowe (handlowy eter oktabromodifenyłowy), etery tetra- i pentabromodifenyłowe (handlowy eter pentabromodifenyłowy), heksachlorobenzen, Heksachlorobutadien, α-heksachlorocykloheksan, β-heksachlorocykloheksan, lindan (γ-heksachlorocykloheksan), kwas perfluorooktanowy, jego sole i pochodne, mireks, pentachlorobeznen, pentachlorofenol, jego sole i estry, polichlorowane bifenyle, polichlorowane naftaleny, toksafen,
- do załącznika B *Ograniczenie* włączono 2 substancje: DDT oraz kwas perfluorooktanosulfonowy, jego sole i fluorek perfluorooktanosulfonylu,
- do załącznika C *Produkcja Niezamierzona* włączono 7 substancji: heksachlorobenzen, heksachlorobutadien, pentachlorobenzen, polichlorowane bifenyle, polichlorowane dibenzo-p-dioksyny, polichlorowane dibenzofurany, polichlorowane naftaleny.

---

¹ <http://www.pops.int/TheConvention/POPsReviewCommittee/Membership/tabid/2808/Default.aspx>, dostęp dnia 28.09.2020.

² http://chm.pops.int/Portals/0/docs/POPRC4/intersession/EffectiveParticipation/Revised_POPRCHandbook_090217.pdf, dostęp dnia 28.09.2020.

³ <http://chm.pops.int/Countries/StatusofRatifications/PartiesandSignatoires/tabid/4500/Default.aspx#a-note-1>, dostęp dnia 28.09.2020.

Rys. 1 Schemat procedury nominowania i włączenia substancji do Konwencji sztokholmskiej.

2 Procedura włączania substancji w załączniku/-ach do Konwencji sztokholmskiej

2.1 Etap składania wniosku – załącznik D

Wszystkie strony Konwencji sztokholmskiej, czyli państwo lub regionalna organizacja integracji gospodarczej, która zgodziła się przestrzegać postanowień Konwencji i wobec której Konwencja obowiązuje (art. 2), mogą zgłosić do Sekretariatu Konwencji wnioski o włączenie do Konwencji (do załącznika A, B i/lub C) nowej substancji. Wniosek musi być przygotowany zgodnie z wymaganiami informacyjnymi i kryteriami kwalifikacyjnymi opisanymi w załączniku D do Konwencji. Kompletny wniosek powinien zawierać:

1. Podstawowe informacje dotyczące tożsamości chemicznej substancji, tj.:
  - a. Nazwę, w tym nazwa/-y handlowa/-e, komercyjna/-e i ich synonimy,
  - b. Nazwę nadaną przez Międzynarodową Unię Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC, ang. *International Union of Pure and Applied Chemistry*),
  - c. Numer CAS (ang. *Chemical Abstract Service*),
  - d. Budowę chemiczną (wzór sumaryczny i strukturalny), w tym, tam gdzie dotyczy, określenie izomerów oraz struktury klasy chemicznej.
2. Rzetelne informacje i dane, wraz ze źródłami, potwierdzające, że zgłoszona substancja wykazuje właściwości charakterystyczne dla trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO), tj.:
  - a. Trwałość w środowisku:
    - i) dowód na to, że okres połowicznego zaniku tej substancji chemicznej w wodzie jest dłuższy niż dwa miesiące, lub że połowiczny okres rozkładu w glebie jest dłuższy niż sześć miesięcy; lub że połowiczny okres rozkładu w osadach jest dłuższy niż sześć miesięcy; lub
    - ii) dowód na to, że substancja chemiczna jest w inny sposób dostatecznie trwała, aby uzasadnić jej rozpatrywanie w zakresie niniejszej Konwencji;
  - b. Bioakumulację:
    - i) dowód na to, że współczynnik stężenia biologicznego lub współczynnik akumulacji biologicznej w organizmach wodnych wynosi dla tej substancji chemicznej powyżej 5000, lub, w przypadku braku takich danych, że $\log Kow^4$ jest większy niż 5;
    - ii) dowód na to, że substancja chemiczna budzi niepokój z innych powodów, np. ze względu na wysoką akumulację biologiczną w innych gatunkach, wysoką toksyczność albo ekotoksyczność; lub
    - iii) wyniki monitoringu flory i fauny danego regionu, które wskazują, że potencjał akumulacji biologicznej tej substancji chemicznej jest dostatecznie duży, aby uzasadnić jej rozpatrywanie w zakresie niniejszej Konwencji.
  - c. Potencjał przenoszenia w środowisku na dalekie odległości od źródeł uwolnień:
    - i. zmierzone poziomy tej substancji chemicznej w miejscach odległych od źródeł jej uwolnienia, które mogą budzić niepokój;

---

⁴ $\log Kow$ – współczynnik podziału *n*-oktanol – woda. Iloraz stężenia substancji rozpuszczonej w oktanolu przez stężenie tej substancji rozpuszczonej w wodzie, będących w stanie równowagi*. Jeden z najczęściej oznaczanych parametrów fizykochemicznych służących do oceny możliwości biokoncentracji substancji w organizmach

* http://leksykon.pzh.gov.pl/index.php/Wsp%C3%B3%C5%82czynnik_podzia%C5%82u_oktanol/woda, dostęp dnia 28.09.2020

- ii. *wyniki monitoringu świadczące o tym, że przenoszenie się tej substancji chemicznej w środowisku na dalekie odległości wraz z potencjałem przedostania się jej do odbierającego środowiska, mogło nastąpić poprzez powietrze, wodę lub za pośrednictwem gatunków wędrownych; lub*
- iii. *właściwości losu tej substancji chemicznej w środowisku i/lub wyniki badań modelowych, które dowodzą, że substancja ta ma potencjał przenoszenia się w środowisku na dalekie odległości poprzez powietrze, wodę lub za pośrednictwem gatunków wędrownych, wraz z potencjałem przedostania się jej do odbierającego środowiska w miejscach odległych od źródeł jej uwolnienia. W przypadku substancji, która w znacznym stopniu przenosi się w powietrzu, jej okres połowicznego zaniku powinien wynosić powyżej dwóch dni; oraz*

d. Szkodliwe skutki:

- i. *dowody na szkodliwe skutki dla zdrowia ludzkiego lub środowiska, które uzasadniają rozpatrywanie tej substancji chemicznej w zakresie niniejszej Konwencji;*
- ii. *dane o toksyczności lub ekotoksyczności, które wskazują, że może ona szkodzić zdrowiu ludzkiemu lub środowisku.*

Na tym etapie dodatkowymi informacjami dołączanymi do wniosków mogą być informacje z zakresu właściwości chemicznych zgłaszanej substancji, takie jak wygląd, rozpuszczalność w wodzie, log Kow etc., wraz z podaniem źródeł danych, informacje dotyczące miejsc i wielkości produkcji oraz możliwych zastosowań substancji oraz ewentualne podjęte międzynarodowe i krajowe działania administracyjne, obostrzenia, ograniczenia etc., obowiązujące na dzień składania wniosku⁵. W przygotowywaniu wniosku może pomóc inna Strona Konwencji i/lub Sekretariat Konwencji (art. 8 ust. 1).

Sekretariat Konwencji sprawdza wniosek pod względem formalnym, tj. czy zawiera informacje określone w załączniku D, a następnie, w przypadku pozytywnego rozpatrzenia, przekazuje go Komitetowi POPRC.

2.2 Etapy prac Komitetu POPRC

Etapy prac Komitetu wraz ze wskazówkami odnośnie przygotowywania dokumentów na poszczególnych etapach oceny substancji kandydackiej dostępne są na stronie Konwencji⁶.

Etap profilu ryzyka – załącznik E

Zgłoszony do Sekretariatu Konwencji i sprawdzony pod względem formalnym wniosek Komitet POPRC analizuje pod kątem spełniania przez substancję kandydacką kryteriów kwalifikacyjnych z załącznika D (trwałość w środowisku, potencjał do bioakumulacji, przenoszenie na dalekie odległości od źródeł uwalniania oraz negatywne skutki dla środowiska i/lub zdrowia człowieka, bądź właściwości toksyczne lub ekotoksyczne), uwzględniając wszystkie dostarczone informacje.

W przypadku odrzucenia wniosku Komitet POPRC, za pośrednictwem Sekretariatu, informuje o tym stronę zgłaszającą wniosek oraz pozostałe strony Konwencji i obserwatorów oraz udostępnia wniosek i ocenę wszystkim stronom. Każda ze stron może ponownie przedłożyć Komitetowi odrzucony wniosek. Ponowne przedłożenie może odnosić się do wszelkich spraw będących przedmiotem zaniepokojenia strony oraz zawierać uzasadnienie dla ponownego rozpatrzenia wniosku przez Komitet. Jeżeli Komitet ponownie odrzuci wniosek, strona może odwołać się

---

⁵ <http://www.pops.int/Convention/POPsReviewCommittee/Chemicals/tabid/243/Default.aspx>, dostęp dnia 28.09.2020.

⁶ <http://www.pops.int/TheConvention/POPsReviewCommittee/OverviewandMandate/tabid/2806/Default.aspx>, dostęp dnia 28.09.2020.

od decyzji Komitetu, a sprawę rozpatrzy, biorąc pod uwagę wszelkie dodatkowe informacje dostarczone przez którąkolwiek stronę lub obserwatora, Konferencja Stron podczas kolejnej sesji.

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku – uznania że substancja kandydacka spełnia kryteria kwalifikacyjne z załącznika D – Komitet POPRC zwraca się do Sekretariatu o upublicznienie wniosku i oceny wszystkim stronom i obserwatorom oraz wystosowanie prośby o dostarczanie informacji określonych w załączniku E *Wymagania informacyjne w zakresie profilu ryzyka* do Konwencji, tj.:

- a. Danych dotyczących produkcji, w tym wielkości i lokalizacji, oraz sposobów użytkowania substancji kandydackiej,
- b. Danych dotyczących uwolnień (zrzuty, straty i emisje),
- c. Informacji dot. oceny zagrożeń powodowanych dla rozważanego odbiorcy/-ów, z uwzględnieniem wzajemnych, toksycznych oddziaływań substancji chemicznych,
- d. Informacji dot. losu substancji kandydackiej w środowisku,
- e. Informacji dot. właściwości chemicznych i fizycznych oraz trwałości substancji kandydackiej w środowisku, a także jak te właściwości wiążą się z jej przenoszeniem i przemieszczaniem w środowisku i między jego elementami, degradacją i przemianą w inne substancje chemiczne.
- f. Informacji dot. wyników monitoringu,
- g. Informacji dot. ekspozycji na poziomie lokalnym, m.in. W wyniku przenoszenia w środowisku na dalekie odległości oraz informacje dotyczące dostępności biologicznej,
- h. Informacji z zakresu oceny i profili ryzyka w skali krajowej i międzynarodowej, informacje na etykietach oraz kwalifikacje zagrożeń, jeżeli są dostępne oraz
- i. Informacji dot. statusu danej substancji chemicznej w ramach konwencji międzynarodowych.

Na podstawie zebranych informacji Komitet POPRC opracowuje projekt profilu ryzyka. Komitet jest zobowiązany do zebrania powyższych danych i opracowania projektu profilu ryzyka również w przypadku, gdy Konferencja Stron zdecyduje, że należy przeprowadzić dalsze postępowanie w sprawie odrzuconego wniosku.

Projekt profilu ryzyka zostaje udostępniony, za pośrednictwem Sekretariatu, wszystkim stronom i obserwatorom, gromadzone są ewentualne uwagi techniczne i Komitet POPRC przygotowuje ostateczną wersję profilu ryzyka substancji kandydackiej. Następnie, na podstawie przygotowanego profilu, decyduje czy należy dalej procedować wniosek.

W przypadku decyzji negatywnej Komitet udostępnia, za pośrednictwem Sekretariatu, profil ryzyka stronom Konwencji i obserwatorom oraz informuje o odrzuceniu wniosku. Każda strona Konwencji może wystąpić do Konferencji Stron o rozważenie wydania Komitetowi polecenia, aby ten zwrócił się do strony występującej z wnioskiem oraz do innych stron o dostarczenie dodatkowych informacji z zakresu profilu ryzyka, w terminie nieprzekraczającym 12 miesięcy. Po tym okresie Komitet ponownie rozpatruje wniosek, w czasie, o którym zadecyduje Konferencja Stron. Jeżeli ponownie odrzuci wniosek, strona może odwołać się od decyzji Komitetu, a sprawę rozpatrzy Konferencja Stron na kolejnym posiedzeniu. Jeżeli Konferencja Stron zadecyduje o prowadzeniu dalszego postępowania w sprawie wniosku, Komitet jest zobowiązany do zgromadzenia informacji wyszczególnionych w załączniku F do Konwencji.

Etap oceny zarządzania ryzykiem – załącznik F

W przypadku potwierdzenia, że zgłoszona substancja może, w wyniku jej przenoszenia w środowisku na dalekie odległości, doprowadzić do znaczących negatywnych oddziaływań na ludzkie zdrowie i/lub środowisko, takich, że podjęcie działań w skali globalnej jest uzasadnione, po etapie przygotowania profilu ryzyka, w sprawie wniosku prowadzone jest dalsze postępowanie. Komitet, za pośrednictwem Sekretariatu, występuje do wszystkich stron i obserwatorów o dostarczenie

informacji z załącznika F *Informacje z zakresu uwarunkowań społeczno-gospodarczych* do Konwencji. Analiza obejmuje możliwe środki kontroli, jakie można zastosować wobec danej substancji chemicznej, w tym zagospodarowanie i wyeliminowanie. Przekazywane dane powinny odzwierciedlać zróżnicowane możliwości i warunki stron oraz powinny uwzględniać informacje z zakresu m.in.:

- a. Skuteczności i wydajności środków kontroli w realizacji celów zmniejszania ryzyka pochodzącego od substancji (wykonalność techniczna oraz koszty, w tym koszty środowiskowe i zdrowotne),
- b. Rozwiązań zastępczych (produktów i procesów), w tym wykonalności technicznej, kosztów (w tym kosztów środowiskowych i zdrowotnych), skuteczności, ryzyka, dostępności oraz osiągalności
- c. Pozytywnych i/lub negatywnych skutków dla społeczeństwa, wynikających z wdrożenia możliwych środków kontroli, w zakresie:
  - zdrowia, w tym zdrowia społecznego, środowiskowego i pracowniczego,
  - rolnictwa, w tym hodowli wodnej i leśnictwa,
  - fauny i flory (wpływu na różnorodność biologiczną),
  - aspektów ekonomicznych,
  - dążenia do zrównoważonego rozwoju,
  - kosztów społecznych.
- d. Problematyki gospodarki odpadami i ich unieszkodliwiania, zwłaszcza w odniesieniu do przeterminowanych zapasów pestycydów oraz oczyszczenia miejsc nimi zanieczyszczonych (wykonalność techniczna oraz koszt),
- e. Dostępu do informacji i edukacji społecznej,
- f. Możliwości monitoringu,
- g. Wszelkich działań kontrolnych podjętych na poziomie krajowym i regionalnym, w tym zapewnienia informacji o rozwiązaniach zastępczych.

Na podstawie zebranych informacji Komitet przygotowuje ocenę zarządzania ryzykiem dla danej substancji kandydackiej.

W oparciu o profil ryzyka oraz ocenę zarządzania ryzykiem Komitet wydaje zalecenie czy substancja kandydacka powinna być rozpatrywana przez Konferencję Stron w celu umieszczenia jej w wykazie w załączniku A, B i/lub C, wraz z proponowanymi szczególnymi włączeniami i dopuszczalnymi zastosowaniami.

2.3 Decyzja Konferencji Stron

Biorąc pod uwagę profil ryzyka, ocenę w zakresie zarządzania, zalecenia Komitetu, a także niepewność naukową, Konferencja Stron decyduje, zgodnie z zasadą przezorności, o umieszczeniu zgłoszonej substancji w Załączniku A, B i/lub C oraz określa odnoszące się do niej środki kontrolne – ewentualne szczególne włączenia i dopuszczalne zastosowania. W trakcie kilkudniowych obrad na dokumenty robocze rozdyskrebowane przed spotkaniem nanoszone są ewentualne poprawki. Na tej podstawie przygotowywane są ostateczne decyzje Konferencji Stron, rozsyłane następnie poszczególnym stronom, oraz wprowadzane są odpowiednie poprawki do tekstu Konwencji. Strony Konwencji mogą następnie, w razie potrzeby, zgłaszać do Sekretariatu Konwencji wnioski o szczególne wyłączenia i dopuszczalne zastosowania określone dla nowych substancji. Rejestry

szczególnych włączeń i dopuszczalnych zastosowań dostępne są na stronie Konwencji^{7,8}. Wnioskowane szczególne wyłączenie dla konkretnej substancji i konkretnej strony wygasa po upływie 5 lat od momentu zaakceptowania i oficjalnego wejścia w życie, poza sytuacjami, gdy Strona sama ustaliła wobec siebie wcześniejszy termin lub gdy Konferencja Stron zdecydowała o przedłużeniu tego konkretnie szczególnego wyłączenia dla danej substancji⁹.

---

⁷ <http://www.pops.int/Implementation/Exemptions/SpecificExemptions/tabid/1133/Default.aspx>, dostęp dnia 28.09.2020.

⁸ <http://www.pops.int/Implementation/Exemptions/AcceptablePurposes/tabid/793/Default.aspx>, dostęp dnia 28.09.2020.

⁹ <http://www.pops.int/Implementation/Exemptions/Overview/tabid/789/Default.aspx>, dostęp dnia 28.09.2020.